

SOLYMOS IDA: ARC NÉLKÜL

Aki folyóiratainkban olvasta Solymos Ida ritkán feltűnő verseit, számon tartotta már nevét. Tudtuk, hogy költészetét sajátos atmoszférikus ellentétek feszítik, melyeknek azonban mindig megjön a feloldása, melyekben a „végzet”, a robbanó-pusztító szenvedély megfinomul. Tudtuk azt is, hogy e tartalmi finomság a költői megformálás tekintetében műves finomsággal párosul, ahogy a jelen kötet szinte valamennyi darabja is bizonyítja, milyen biztonsággal mozog Solymos Ida a „költői mesterség” dolgaiban. A kötet mégis — különösen a kötettel ritkán jelentkező költők számára — próbatétel, alkalom a megméretésre. Hisz az egyes benyomások helyett a kritikus ilyenkor elsősorban az összefüggésekre figyel.

Solymos Ida e próbatételének legjellemzőbb vonása, hogy nem okoz meglepetést. Ahhoz a nemzedékhez tartozik, mely Babitsot, Kosztolányit tekintette eszményképének, olyan költő, akinek emberi-költői személyiségét még a polgári ideálok határozták meg, sőt akire erős sokkhatással volt a háború: nosztalgikus szomj vonzza-húzza a szenvedélyek, a lelket feltépő elementáris érzelmek felé, „a mérték és a szépség, az erő és a hallgatás” mögött a „valami más” nevére nevezése felé, de valójában sosem feledkezik meg — akárcsak Kosztolányi vagy Babits — arról, hogy megtartsa a távolságot önmaga és versbeli enje között. Csakhogy ami Babitsnál, Kosztolányinál kor és költészet összefüggéseiből született, Solymos Idánál — minden indokltsága ellenére — másodlagos. Ha tehát atmoszférikus ellentétekről beszélünk, erről van szó: az érzelmi felfűtöttség és az elviselhetővé oldás kontrasztjairól, melyek csak „kívülről”, az ironikus fintor fölényéből, a „korszerűtlen kritikus” szemével láthatók harmonikusnak:

*... a sötétben is látlak
mióta látni enged tisztem.
Mint rejthetne előlem bárki?
Rendhagyó fejed szembesítsem?*

Így ami hátránya, előnye is e költészetnek: egyedül ez az önmagát megfigyelő szigorú, érdes ironia mentheti meg az olcsó romantikától. Ha tehát meg kívánjuk fejteni Solymos Ida lírájának „titkát”, egy lépéssel még tovább kell lépnünk: nem is annyira az érzelmi elszabadulás és az önfegyelműző visszafogottság váltakozását kell itt felhánytorgatnunk — ami egyébként meghatározott szinten sajátos, vibráló egységet is alkot —, hanem inkább abban keresnünk lírájának gyenge pontjait, hogy a kegyetlen önvizsgálat nem igazi szenvedélyekre mutat. Pontosabban: túl kevés a „rendhagyóság” a szembesített „rendhagyó fejben”.

Ezért van, hogy Solymos Ida kötete nem hatott az újdonság erejével. Azt a szintet, amire már neve is kötelezi, megállja; de abból a zárt körből, mely költészetének művészi-gondolati kiteljesedését megbénítja, nem tud kilépni. Ez a nemes, műves líra így valóban csak „fogó árnyékként” kísér, s nem nyitja fel szemünket új, lényeges összefüggésekre. (Szépirodalmi Könyvkiadó 1969.)

PÁLYI ANDRÁS

